Sõna

2 eks.

4196 Haridusdirektoorium
12 Rahvakasvatuse Osakond,
Aktuaalse Ajaloo Arhiiv
Tõnismägi 9 Tallinn

Üksiknumber 8 penni

Tellimishind kuus Rm. 1.35

TOIMETUS JA TALITUS
Väljandis, Lossi 28, telef. 119

Peatoimetaja F. KOOL
Vastutav toimetaja A. SEPP

Ilmub igal esmaspäeval, kolmapäeval, reedel ja laupäeval.

Nr. 121 Reedel, 13. augustil 1943. Tänast lehte 2 lk.

Eesti naised ja mehed!

Jõhvi linnas möödunud nädalal õnnetusjuhtumina tekkinud laastava kahjutule tõttu on täielikult paljaks põlenud ja peavarjuta jäänud ligi 800 rahvuskaaslast.

Nad vajavad abi. Eesti Rahva Ühisabi korraldab ülemaalise korjanduse, pöördudes iga eestlase poole üleskutsega annetada raskeltkannatanud tulehädaliste heaks viivitamatult mida kellelgi anda on. Esijoones on vaja riietusesemeid, jalatseid, majapidamistarbeid, sööginõusid j. m.

Abistades üksteist — tugevdame oma rahvustervikut.
Eestlased, täitkem oma rahvuslikku kohustust.

OTTO LEESMENT
ERÜ peajuht.

Bjelgorodi ruumis jätkub tõrjelahing

Lõuna pool Laadogat on nurjunud vaenlase kõik läbimurrukatsed

Juhi peakorterist, 12. augustil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Kubani sillapeal, Miuse ääres ja Kesk-Donetsil möödus päev ilma olulise võitlustegevuseta.

Bjelgorodi ruumis suur tõrjevõitlus kestab.

Edela pool Orjoli nurjusid mitme Nõukogude diviisi rünnakud.

Ka võitlusruumis lõuna ja edela pool Vjäsmat ründas vaenlane edasi. Kuni selle lõigu lõunaosas võitlusoperatsioonid veel lõppenud ei ole, löödi Nõukogud ülejäänud rindel kõrgete kaotustega tagasi.

Nõukogud kaotasid eile 120 tanki.

Õhujõud lõid jällegi, hoolimata ebasoodsatest ilmastikuoludest, maavõitluste tulipunktides sekka. Nad hävitasid viimase kahe päeva jooksul 83 Nõukogude lennukit.

Kolmandas lahingus lõuna pool Laadoga järve on kindral-feldmarssal Küchleri, kindral-oberst Lindemanni ja jalaväe-kindr. Noehleri juhtimisel olevad Saksa väed, toetatuna lennuväe-kindral Korten'i juhtimisel tegutsevatest õhujõudude üksustest, alates 21. juulist kuni 6. augustini Nõukogude 8. ja 67. armeede tormijooksu kangelaslikes võitlusis tagasi löönud ning sellega vaenlase läbimurdmisplaanid purustanud. Peale sõjaväeteadaandes juba mainitud 1. jalaväediviisi paistaid selles lahingus eriti välja 5. [illegible] ja Ida-Preussi 11. jalaväediviis.

Kõrg-Põhjas kordasid Nõukogud Louhi lõigus äsja võidetud positsioonide vastu oma vasturünnakuid, mis aga juba peavõitluslinnide ees purustati.

Saksa kerged merejõud uputasid ööl vastu 11. augustit Kaukaasia ranniku ees ühe Nõukogude kahurpaadi ning ühe kiirpaadi ja vigastasid veel ühte raskesti. Teised Saksa merejõud võtsid samal ööl Nõukogude rannikulähedased positsioonid Miusi rindel edukalt tule alla.

Sitsiilias arenesid tagasitõrjumisliikumised lähendatud sillapeapositsioonidele. Kava kohaselt saare põhja osas õnnestus rannikuteel järeletungivale vaenlasele tekitada ägedates tõrjevõitluses tunduvaid kaotusi. Üks tugevam vaenlase maabumiskatse lääne pool Kap Orlandot löödi koostöös õhujõududega suuremalt osalt juba ranniku ees tagasi. Vaenlase maale tulnud osad hävitati.

Vallutatud lääneplirkonna rannikuruumis vabal jahil Atlandi kohal tulistati alla 5 vaenlase lennukit ning üks suurem lennupaat.

Üks Saksa raskete võitluslennukite üksus ründas 12. augusti ööl sõjasadam Plymoth'i plirkonda samuti kui sõjalisi eesmärke Bourueniis suurema arvu lõhke- ja süütepommidega. Kõik lennukid pöördusid tagasi.

Üksikute Briti lennukite häirimislennud möödunud ööl Lääne-Saksamaale põhjustasid vaid piiratud hoonetekahjustusi.

Raudristide annetamine eesti vabatahtlikele

Pikdil komandeeriv kindral Meyer surub Viljandimaalt päritoleva viitseveltveebli Nugi kätt raudristi saamise puhul. Foto: Wisch.

Juhi tunnustus eestlastele

Pataljon „Narva" sangarlik hoiak lahingus

Peakorterist saabunud teate järgi on eestivabatahtlikest koosnev pataljon [illegible] keis võitlusis lõunarindel eriti silma paistnud. SS-diviis on uhke oma pataljonile. Eestlaste tõeliselt sangarlikust hoiakust on saanud teate ka Juht, kes seepeale nende kohta lausus väga positiivseid ja tunnustavaid sõnu.

Pataljon „Narva" ülem, SS-sturmbannführer Eberhardt on kahjuks langenud ja koos temaga ka miinid Eesti ja [illegible] juhid. Juht annetas Eberhardtile veel pärast surma Rüütliristi.

Selle teate avaldas kindralkomissar SA-obergruppenführer Lietzmann Kadrioru loosis toimunud vastuvõtu puhul, mis korraldati kuue Raudristi saanud Eesti SS-juhi auks ja millest võtsid osa Eesti SS- ja politseijuht oberführer Möller, Eesti julgeolekupolitsei ja SD-komandör obersturmbannführer dr. Sandberger, politsei ja SD ning teivilivalitsuse esindajad.

Raudristi saajaiks on kpt. Vainio, leitnandid Lootus, Meisner, Naber ja Kaasik ning reamees Laev, kes kõik kuuluvad kohalikku julgeolekupolitseisse.

Oma sõnavõtus viitas kindralkomissar nende Raudristide tähtsusele, mis on annetatud 17.000 rindevabatahtliku ja Eesti SS-leegioni hulka kuuluvaile sõdureile, kes on ühises võitluses kommunismi vastu. Kindralkomissar väljendas lootust, et edaspidiste võitluste jooksul saab veel rohkesti eestlasi oma vapruse eest selle aumärgi.

Pärast õhtusööki viibisid külalised veel mõne aja kamraadlikus keskustelus oma võõrustajaga, kes igaühega neist üksikult vestles.

Esimene lahing

SS-PK. Oli kevad. Vana, õitesse uppuva kirsipuu all istusid kaks noort. Üks kandis SS-välihalli mundrit, teine istus kenas, lillemustrilises suvekleidis.

Bjarne jutustas sõjalugusid nõukogude Venemaal. Borghild kuulis hirmsaid lugusid räbalais liikuvaist lastest ja meestest-naistest, kes vaatamata oma noorusele sarnanevad kõige enam raukadele. Inimesed, kes on unustanud naeratuse ja kelle elu koosneb vaid õudseist elamustest.

Pinevusega kuulas ta Bjarne jutustusi üksikuist retketest vaenlase maale. Üksikus kuulipilduja pesas oli ta nii tihti unistanud kodumaast. Iga päevaga kasvas temas koduigatsus.

Kord mõtteisse süvenenult märkas ta järsku liikumist enda ees. Kiiresti haaras ta relva järele. — Ivan tuleb! Peagi täitis õhtust vaikust elav kuulipilduja ragin. Vuhisedes lendasid käsigranaadid läbi õhu ja lõhkesid teravate raksatustena.

— Kas sa ei kartnud? küsis Borghild.

— Ei, oli vastus. Kuid siis meenus talle kohe esimene võitluspäev.

Tema kompanii ülesandeks oli antud vallutada tormijooksuga vaenlase positsioon. Ööpimeduses olid nad tunginud lähemale vaenlase kraavideni.

Veel mõni minut ja siis läheb lahti. Hurraaga peavad nad siis tõusma ja tormama üle ei-kellegimaa, läbi vastase tõrjetule ja vallutama tugevasti kindlustatud punkrite süsteemi.

Tugevasti surus Bjarne end vastu maad. Kõik oli tal valmis rünnakuks: käsigranaadid, tääk pistetud püssi otsa. Tema kõrval kogusid jõudu tema kamraadid, rahulikult oodates rünnaku käsku. Need olid vanad kogenud sõjamehed. Paljudel rinnas raudristi kõrval hõbedane rünnakmärk. Bjarnele aga oli see esimeseks. Täna peab ta siis saama oma tuleristsed.

Hirm täitis selle noore sõjamehe rinda.

Miks peab ta tormama välja vaenlase kallale ja panema kaalule oma noore elu? Ta oli ju ainult kahekümne-aastane ja ta ei tahtnud veel surra. Kui kompanii ülem annab käsu, siis jääb ta lihtsalt lamama. Las veristavad siis tema kamraadid. Mis läheb see temale korda?

Temas tekkis võitlus kahe mina vahel. Üks — sõdurlik mina — tahtis, et ka tema, järgides oma kamraadidele, täidaks oma kohust ja oleks vapper. Teine aga oli arg ja tahtejõuetu.

Aga siiski ta pidi näitama, et ka tema on mees. Nii väga tahaks ta hiljem jutustada oma emale lahinguist ja kibedaist võitlusist, millest tema osa on võtnud, ja oma armsale Borghildile.

Ei! Ta ei tohi arg olla. Teised peavad imetlema tema kangelaslikkust ja —

Seal kõlaski kompaniiülema märguanne. Julgelt tõusis kompanii ülem koos meestega ja tormas vastu vaenlase ägedale tõrjetulele, ja Bjarne... ühe hüppega oli ta üleval ja tormas esimeste meeste ridades... ikka edasi, edasi!

Vaenlase tuli oli äge, kuid mis sellest, ikka edasi koos teistega.

Järsku tundis ta teravat valu vasakus käes. Haavatud! Nüüd on ta siis läbi. Läbi. Oh ei, nüüd paremaga.

— — — Nüüd istus Bjarne koos Borghildiga õitseva kirsipuu all ja meenutas neid sõjalugusid, rinnas raudrist rünnakumärgi ja hõbedase haavatumärgi kõrval.

„Kas sa ei kartnud?" — oli ta küsinud.

„Ei" — oli ta vastanud.

SS-sõjakirjasaatja
John Söfteland.

Ulrich Modersohn langenud

Fischerhudest saabub valuline teade, et Ulrich Modersohn on obergefreiterina langenud idas karmides lahingutes.

Ulrich Modersohn oli 1943. a. varakevadel surnud professor Modersohni poeg. Ta sündis 15. okt. 1915. a. Bremenis. Nagu isagi, nii näitas ka tema juba varakult oma kunstilist annet. Ta käis kolm semestrit kunsttööstuskoolis Bremenis ja kaks semestrit akadeemias Münchenis. Tema erakordne hool ja tema suur armastus kunsti vastu tõld noorele maalijale tähelepandavat edu, nagu selles avalikkus korduvalt võis veenduda näitustel, eriti Osthannoveri ringkonnas. Tema tugevus oli portreemaalimises, kuid ka tema peenetundelises skitseerimises.

Ulrich Modersohniga on kaotatud noor maalija, kellelt oli loota veel palju. Ta kuulus noorde maalijategeneratsiooni, kellelt Osthannoveri ringkond ootas „Worpswede" mõtte uuestielustamist.

Jaapani õhuväe rünnakud

Tokio. DNB. Pomei teatab ühest jaapani õhutoetuspunktist Vaikse ookeani lõunaosas, et jaapani mereõhuväe üksused teostasid pühapäeva päeval ja öösel õhurünnakuid vaenlase maabunud vägedele ja tema positsioonidele ning patareidele Munda ümbruses. Edasi rünnati Rice reidi ja Rendova sadamat. Mõlemas kohas tekitati suuri kahjusid, vaatamata tugevale vaenlase tõrjele. Kõik lennukid pöördusid vigastamatult oma toetuspunkti tagasi.

Nõukogude mufti reisib

Nagu Türgi pealinna hästiinformeeritud ringkonnist kuuldub, on Nõukogude Liidu Trans-Kaukaasia muhamedi maa-alade mufti Russeilajev asunud neil päevil õppereisile läbi Ees-Ida, millest juba pikema aja eest teatati. Ta asub praegu Teheranis.

Ei tarvitse sõnagi raisata selle üle, et see usuliselt varjatud reis taotleb täiesti poliitilisi eesmärke. See tähendab, et Kreml peab soovitavaks avada uusi teid koostööks bolševike ja muhameedlaste vahel. See vajadus peaks ilmnema üksi juba tõsiasjast, et bolševistlike saadikute värbamisaktsioonil Lähis-Idas ei ole seni olnud mainimisväärset tulemust. Nõukogude mufti reis ei näi igal juhul toimuvat hea tähe all, sest nagu Ankaras teatavaks on saanud, on kuulsa islami El Ahzar ülikooli rektor tõstnud teravat protesti Russeilajevi poolt teostatava külaskäigu vastu Egiptuses. See protest pidi olema olnud nii energiline, et koguni Kairo valitsus kinnitas seda protesti ja andis Moskvale mõista, et Russeilajevi peatumine Niilusemaal ei ole praegu soovitav. Ka Inglise ringkonnis kiidetakse heaks Egiptuse valitsuse hoiak, sest kardetakse õigustatult, et uuel Nõukogude saadikul on ülesandeks nurja ajada Briti püüded üldaraabia uniooni teostamiseks. See kahtlus on seda enam õigustatud, et praegu on läbirääkimised selle kava üle sattunud ummikusse ja Nõukogude Liit tahab neid raskusi kasutada oma kasuks.

Olukord Leningradis

Berliin, DNB. Tugevate purustuste tagajärjel on kindluseks väljaehitatud Leningradi linn oma välisilmelt suuresti muutunud, nagu nüüd seletas üks Nõukogude sõjavang Leningradist. Edasi ta ütleb: kõik Nõukogude väeosade kasarmud Kavaleri tänavas on hävitatud. Linnas valitseb veepuudus. Siin ja seal avatakse mõnes hoovis veekraan, kuid elanikud peavad siis seal tundide viisi seisma sabas. Õhtul pärast kella 8 võib tänavail vaevalt veel mõnd inimhinge näha. Vargused ja rüüstamised on päevakorral: Kõige pahem olevat see, et tervishoiulised olud on lihtsalt võimatud. Mustust ja jätteid ei korista keegi ära.

Kõikidele laenudele kirjutati alla

Helsingi. Uus 100 miljoni piir on jälle ületatud soome riigilaenude allakirjutamisel. Kogu obligatsioonide müük ulatub nüüd 3.412.000.000 soome margale. 1943. aastaks tehtud laenude kogusummast 4.500.000.000 soome marga suuruses on seega alla kirjutatud 76%-le. 5-protsendilisest laenust on alla kirjutatud obligatsioonidele 1487 miljoni soome marga suuruses, 4-protsendilisest — 634 miljoni soome marga suuruses, hoiukassade erilaenust — 854 miljoni suuruses ja kindlustusühingute erilaenust — 437 miljoni Soome marga suuruses.

Saksa merejõud Mustal merel

Berliin. DNB. Sõjamereväe ülemjuhataja suuradmiral Dönitz on avaldanud erilist tunnustust Mustal merel asuvate sõjamereväe mere- ja maajõudude ülemjuhatajale temale alluvate üksuste võimete ja saavutuste eest.

Varsti pärast vaenuliku tegevuse algust Nõukogude Liiduga kerkisid esile saksa merejõud Mustal merel, algul üksikult, siis suurenevate massidena, keda hiljem, pärast nõukogude tähtsaimate Musta mere sadamate okupeerimist, tugevdati ka mereväe kahurväega. Arvukates ofensiivsetes rünnakutes, mis sageli teostati öö-öö järele vaenlase mereliikluse vastu, on saksa kerged merejõud ja allveelaevad seni uputanud 65 laeva, kõigepealt vaenlase tanklaevu, kaubalaevu, praame ja järelveolaevu kokku 92.400 brt. suuruses ning vigastanud paljusid teisi. Samal ajal uputati peale selle nõukogude flotillijuht „Moskva", üks torpeedopaat, kolm kiirpaati, üks kahurpaat, üks allveelaev, üks saatelaev, kolm valvelaeva ja kaks soomustatud valvelaeva. Ligemale 100.000 brt. transportlaevaruumi ja 13 sõjalaeva kaotus puudutab bolševikke eriti raskesti, kuna kõigi Musta mere põhjaosas asetsenud laevaehitustehaste äravõtmisega ei ole neile jäänud enam mingeid asemeleehituse võimalusi.

Peale nende saavutuste nõukogude sõja- ja kaubalaevastiku vastu väärivad erilist esiletõstmist sõjamereväe erakordselt kõrged meretransportvõimed. Vahelduvate võitluste ajal suutsid nad täiel määral täita kõik neile pandud nõudmised, vaatamata ebasoodsatele lahingutingimustele ja kauakestvatele halva ilma perioodidele eriti talvel. Arvestades pikemat aega Kubani sillapäisel möllavaid lahinguid, omab järelvedu mere kaudu erilist tähtsust. Tundes selle järelveo tähtsust, rakendasid bolševikud juba kuid paljusid allveelaevu ja möödunud nädalatel tugevdatud määral jahi- ja pommilennukeid selle järelveoliikluse vastu, ilma et nad seni oleksid saavutanud mainimisväärset tulemust.

Paljude nõukogude õhurünnakute kestel meie konvoivooridele, mis sageli teostati tugevate üksuste poolt, kaotas vastase õhuvägi 62 lennukit meie julgestuslaevade ja meie transportlaevade pardaõhutõrje kiiresti ja kindlalt töötava tõrje tõttu. Peale selle ei ole 18 allatulistamist tehtud veel kindlaks. Siia kaasa ei ole arvatud meie konvoi kaitseks lennanud jahilennukite allatulistamissaavutused.

Jooksva järelveo teostamise kõrval meie Kubani sillapäisel võitlevatele maaväe vägedele lõi sõjamerevägi mõne aja eest esmakordselt merelt kaasa maavõitlustesse Miusi rindel, ning saavutas häid tulemusi mitu korda teostatud öistel tulistamistel Samal ajal tulistati tõhusalt ja hea eduga tähtsaimaid nõukogude sadamaid Kubanil ja piki Aasovi mere idarannikut.

See meie merejõudude eesmärgiks teadlik rakendamine teeb vastasele võimatuks teostada oma rannajärelvedu öö kaitsel ja piirab tema sõjalaevade üritusi ainult juhuslike rünnakuteni, nii et nõukogude Musta mere laevastikku tema otsustes tõkestatakse ja hädavajalike ürituste teostamisel alati ohustatakse.

Rünnak Jaapani vastu raske

Jaapan omalt poolt valmistub uuele rünnakule

Tokio. Ühe Washingtoni teate järele on USA õhuväe staabiülem kindralmajor Stratemayer sõitnud Kalkutasse läbirääkimisteks ameerika õhuväe komandöridega Indias ja Tshungkingi-Hiinas. Teljevastaste jõudude komandör kindralmajor Stillwell viibib seal juba käesoleva aasta keskpaigast saadik.

Viimasel ajal on vaenulise poole läbirääkimistel tugevasti esile kerkinud tunne rünnaku võimatusest Jaapani vastu, mida on põhjustanud nüüd juba üks aasta kestnud Ameerika jõudude ofensiivtegevuse ebaedu Vaikse ookeani edelaosas. Juba kuid on USA õhuvägi püüdnud Hiinas rakendada küllaldaselt tugevaid jõude õhurünnakuks Jaapanile. Põhja-ameeriklaste kõige kaugemale itta edasinihutatud positsioone Hiinas on ikka jälle rünnatud ja osalt hävitatud jaapani õhuväe poolt. Euroopa möödupuu järele arvestades on hävitatud masinate arv üsna väike, siiski tuleb arvestada määratuid raskusi, mis USA õhuväel Hiinas on tema oma tunnistuse järele. Lennumasinaid võib küll igal ajal suurel arvul üle tuua. Esmajoones on aga tegemist nõuetava kütteaine ja maapersonali järelveoga. Iga galloon põletisainet tuleb tuua india piirilt. Sellele lisandub, et kõik mitte-pommikindlatesse ladudesse paigutatud tagavarad pidevalt on jäetud ründavate Jaapani lennukite hävitada, kes peale selle kindlate tulemustega pommitavad lennuvälju. Need raskused on seni võimatuks teinud vaenlase lennuväe koondumise, mis on vajalik suurrünnakuks Jaapanile. Siiski arvestatakse Jaapanis, nagu päev-päevalt suurenevad tõrjevahendid tõendavad, rünnakutega väiksemal ulatusel.

Vastupidi sellele arvestatakse Jaapanis omaenda ofensiivsete operatsioonide alustamist. „Jaapani sõjaväeline hoiak on praegu astunud ootavasse, ent ainult näiliselt passiivsesse staadiumi, mis on ettevalmistuseks uuele suurrünnakule," seletas keiserliku peakorteri sõjaväe pressiosakonna juhataja kindralmajor Yahagi avalikul esinemisel Kobes.

Jaapanlaste suurenenud väljarändamine Mandshukuosse

Tokio. DNB. Jaapani väljarändajate arv Mandshukuosse ulatub ametlike andmete järele käesoleval aastal 12.700-le majapidamisele. Nendest on 8.700 talupoja majapidamist ja 4.000 niisugust, kellede toitjad Jaapani majanduselu ümberorganiseerimise tõttu vahetasid kutset.

India kongressijuht suri nälga

Bangkok. DNB. Sarwati, üks tuntumaid kongressijuhte ühendatud provintsidest, kes möödunud aasta augustis inglaste poolt vangistati, suri esmaspäeval Almora vanglas, pärast seda kui ta oli teostanud näljastreigi protestiks briti sundvalitsuse vastu Indias.

Sarwati, keda india rahvas armastas ja austas tulise patrioodina, oli 65 aastane.

Hull hoiatab optimismi eest

Stokholm. DNB. Washingtonist saabunud teate järele hoiatas alamriigisekretär Hull ameerika rahvast optimismi eest, mis puutub Euroopa poliitiliste sündmuste arengusse möödunud kahel nädalal. Ta ütles, et võitluste kestust ei tohi alahinnata.

Koolera Hiinas

Nanking, DNB. Nankingi ümbruskonna külades on ette tulnud koolerajuhtumeid. Ohtliku epideemia leviku takistamiseks eraldati külad politsei poolt. Ühest külast teatatakse seitsmest surmajuhtumist.

„Kujuteldamatu ja imetlusväärne kaitsejõud"

Stokholm. DNB. Londoni saatjate kommentaatorid teatavad võitlustegevuse kohta Sitsiilia sõjatandrel, et sakslased kaitsevad end üha kangekaelsemalt ja metsikumalt. Olevat kujuteldamatu, millise fanaatilisusega vähesed saksa diviisid osutavad vastupanu igast küljest suure ülekaaluga teostatud rünnakutele. Inglise sõjaväeliste arvustajate poolt möönatakse avameelselt, et nende saksa üksuste vastupanujõud on imetlusväärne, seda enam, et nad seisavad mitmekordse ülekaalu vastas. Et Montgomery'l seni ei ole õnnestunud kõigutada saksa rinnet, vaatamata inglise-ameerika õhuväe ja raskete laevastikuüksuste jõulisele rakendamisele, annab parima tunnistuse saksa sõdurite kohta Etna rindel.

Rooma. DNB. Üks sitsiilia rindel haavata saanud inglise ohvitser, kes toodi ühte laatsaretti Gibraltaris, jutustas võitluste tugevusest Sitsiilial, nagu teatab „Lavore Italiano" Tangerist: „Kui Apenniini poolsaare vallutamine maksab meile nii palju ohvreid kui Catania okupeerimine, siis püsib kartus, kas meie, inglased, end seejuures tühjaks ei ammuta."

Itaalia uus siseminister

Rooma, DNB. Kuningas ja keiser Emanuel III nimetas senaator Umberto Ricci uueks siseministriks Rono Fornakiari asemele, kes oli esitanud lahkumispalve.

Ricci on sündinud 13. nov. 1878. Teeninud siseministeeriumis, ta nimetati 1924. a. prefektiks. Hiljem ta oli Rooma provintsi komissar ja siis Torino komissar. Senaatoriks ta nimetati 1933. a. Kaks aastat hiljem ta läks erru.

Gripenberg Helsingis

Helsingi. Soome saadik Stokholmis Gripenberg viibib praegu külaskäigul Helsingis, nagu teatatakse soome ajakirjanduses.

Suured metsapõlemised Prantsusmaal

Vichy. DNB. Metsapõlemised mäenõlvakutel Toulon'ist põhja pool, mis arvati juba kustunud olevat, on pidevalt tugeva tuule tõttu jälle hakanud leegitsema ning ähvardavad edasi levida. Tuhanded hektaarid metsa on juba haaratud leekidest. Ka hulk maju metsaäärel on maha põlenud. Inimesi ei ole seni saanud vigastada.

Saksa sõjavangide uhke hoiak

Stokholm, DNB. Rootsi leht „Aftontidningen" avaldab teate Londonist, mis kirjeldab üksikasju saksa sõjavangide saabumisest Inglise pinnale. Olgugi, et vastumeelselt, peab kirjasaatja siiski kinnitama, et saksa sõjavangide hoiak oli väga uhke, nende esinemine võõraste suhtes oli iseteadlik ja tõrjuv. Kui päevapiltnikud neid märkasid, pöördusid nad kõrvale, paljud naeratasid ainult irooniliselt ja keeldusid külmalt andmast uudishimulikele seletusi oma sõjas saadud aumärkide kohta, mis kõnelesid nende võitlusist. Ükski neist ei rääkinud sõnagi, nad vaikisid kõik.

Eesti seemnekartul on hea

Tutvunemine Ramava katsejaama kartulipõldudega Lätis

Seemekartulikasvatuse eriteadlased dr. Meyer-Ulex ja dr. Baumgarten Eesti kindralkomissari põllumajandusosakonnast, Põllumajanduse Keskvalitsuse kartulikasvatuse eriteadlane V. Roots ja Jõgeva seemeviljakasvatuse juhataja J. Aamisepp käisid külastamas Riia lähedal asuvat Ramava katsejaama, kus kasvatatakse päritolu ja kvaliteedi kindlakstegemiseks Eestist, Lätist ja Leedust toodud seemekartuleist uurimuste tarviduseks mitmesordilisi kartuleid.

Sellelaadilisi katseid sooritatakse tänavu esmakordselt. Nüüdsest peale jatkuvad katsed järjekindlalt. Tänavu on esitanud proovid vaid osa Eesti tunnustatud seemekartulikasvatajaist, kuna järgmisel aastal katsete edukaks läbiviimiseks peavad seda tegema eranditult kõik seemekartulikasvatajad.

Kartulikasvatuse eriteadlased Eestist koos Läti eriteadlastega jälgisid katsejaamas kasvatatavate üksikute kartulisortide kvaliteeti, kontrollisid, kuidas kartulipõldude tunnustajad on oma tööd teinud, tegid katsete põhjal kindlaks, millistel kohtadel või maa-aladel kartul ja milline kartulisort paremini kasvab, kas põllumees on kasvatanud õiget kartulisorti, kas leidub saadetud seemnekartulite hulgas võõrsorte ja kas kartuli proovides esineb haigusi. Eriti viimasele küsimusele pühendati erilist tähelepanu.

Üldiselt olid Eestist saadetud kartulid tervislikult väga head — vaid üksikutes proovides leidus viirushaigeid kartuleid kõige rohkem 6 haiget 100 hulgas. Ka sortidelt oli tunnustatud Eestis vaid õigeid kartulisorte. Võõrassorte esines ainult mõnes üksikus proovis.

Kokku oli kõigist kolmest riigist esitatud 28 kartulisorti, neist kõige rohkem Majestic, Bintjet ja Parnassia sorte. Läti põllumehed olid hulganisti saatnud läti sorte Export ja Vahle. Saksa kartulisortidest oli esitatud Lätist Voran ja Eestist Ostbote ja Mittelfrühe. Puht eesti sortidest olid esitatud Kalev, Kratt ja Lembitu. Peale nende oli katsejaama saadetud Eestist veel Bintje, Majestic ja Ostbote kartulisorte.

Kartuliproovide saatmine Ramava katsejaama toimub Eesti kartulikasvatajate Ühingu kaudu, kes neid üksikpõllupidajailt vastu võtab ja siis ühiselt saadab edasi Lätti.

Lähemal ajal külastab Ramava katsejaama juhataja dr. Klinkovsky Eestit, et tutvuda Eesti tänavuse seemekartulikasvatuse, praegu käsil oleva seemekartulikasvatajate tunnustamisega ja sellega seoses olevate küsimustega koha peal.

Teatritöö „Ugalas" algab

Teatrikunsti üldjuhi kohustetäitjaks Eero Neemre

Eile toimus tegelik teatritöö algus „Ugalas", mispuhul kogunes kogu teatri personal „Koidu" jalutussaali, et kuulata teatridirektori Oskar Härma sõnavõttu algava töö puhul. Tegelikult kogunesid näitlejad juba käesoleva kuu algul, siirdusid aga kohe metsatöödele, mis kevadsuvel jäid pooleli. Nüüd on metsatööd lõpetatud ja algab lavatöö.

Sissejuhatuseks tähendas direktor Härm, et kuna rahulikel aegadel näitlejaskond veetis suvepuhkuse selle sõna otsemas mõttes, siis möödunud suvel puhkusest kui sellisest ei saanud täiel määral olla juttu. Näitlejaskond on suvistel metsatöödel suutnud üles töötada küllaldasel määral metsa, nii et teater ei tarvitse karta küttepuudust. Selle töö eest ütles teatrijuht näitlejatele tänu ja soovis ühtlasi õnne eelseisvaks teatritegevuseks. Ühtlasi tõi ta tervitusi Viljandi linnapea A. Vilmsilt.

Edasi informeeris direktor näitlejaid teatri praegusest olukorrast, mainides, et teatri otsene peremees pole ikkagi veel selgunud ja teater asub uuele hooajale endises olukorras. Kuna aga on alganud seltsidele tegevuslubade ning varanduste tagasiandmine ja ka „Ugala" teatriseltsi taotleb seda võimalust, siis arvatavasti juba lähemal ajal võib teatriseltsi juhatus jälle kokku tulla. Kuid näitlejaskonnal ei tarvitse karta, et juhatuse kokkutulles võiks tekkida halvem olukord. Võimalik, et juhatus teatri üle annab linna omavalitsusele, milline oleks kõige otstarbekam samm. Seda võimalust on taotletud juba vareminigi, kuid siis oli teatri linna kätte võtmine linnavalitsuse seisukohast küllaltki riskantne samm, sest teatril olid võlad. Nüüd on aga kõik võlad tasutud, teater omab isegi sularaha pangas ning varandusi, mille tõttu nüüd pole enam mingit riski teatri linna kätte võtmises. Kõik need küsimused otsustatakse loodetavasti juba lähemas tulevikus.

Asudes teatri praeguse koosseisu juurde, tähendas O. Härm, et uueks „Ugala" kunstilise juhi kohustetäitjaks on haridusdirektooriumi poolt kinnitatud Eero Neemre. Teatavasti lahkus endine „Ugala" kunstiline juht J. Talpsepp ning tema ülesandeid hakkabki nüüd täitma E. Neemre. Viimane on pikemat aega tegutsenud Tartu lavadel ja tuli Viljandi teatrisse möödunud hooajal. Neis osades, kus ta esines, suutis ta kõigiti rahuldada ning kuna tal on ka teatav lavastuskogemuste pagas, leiti ta olevat sobivaim isik tähendatud kohale. Oma ülesandeid täidab E. Neemre arvates 1. augustist s. a. Teisteks lavastajateks on läinud hooajal laiemalt tuttavaks saanud näitejuhid Aleks Juhani ja Salme Tamm, kuid lavastada antakse näidendeid ka mõnele andekamale noorele tegelasele, et kasvatada ka noortest lavastajaid. Teatri kunstilisse koosseisu kuulub praegu 18 isikut, kuid paar kohta on veel vakantsed, nii, et kunstilise pere koosseis võib tõusta 21 isikuni. Nendest 18-nest on mehi 11. Peale selle teevad teatris veel väljaspoolt koosseisu kaasa 4 isikut. Endistest „Ugala" näitlejatest lahkus selleks hooajaks 7 isikut ja asemele tuli 3, ühtlasi on koosseis siiski jäänud endiseks, kuna lahkujaid oli enamikus abijõudude kaadri arvel. Endiseks on jäänud ka teatri tehniline pere ja administratiivne koosseis.

Mis puutub repertuaari, siis on see veel lahtine ja otsustamata. Teater algab uut hooaega lavastustega eelmisest hooajast, sooritades esimeses järjekorras väljasõite maale näidenditega „Vaese mehe ututall", „Armastuskirjad", „Vedelvorst" ja arvatavasti ka „Ellen Paas". Tulevasel hooajal kavatsetakse üldse anda 150 etendust, sellest arvust 100 linnas ja 50 maal. Maal soovitakse „Ugalat" näha küll palju sagedamini, kuid sõjaoludes on raskusi transpordivõimalustega. Teatri eelarve on koostatud tasakaalustatult kulude ja tulude osas.

Lõpetades oma sõnavõtu, andis teatri direktor nii kunstilise, kui ka tehnilise personali üle uuele kunstilisele üldjuhile ning tutvustas tegelasi pikemalt ning üksikasjalikumalt nende kohustustega põhikirja alusel.

Kogu rahvas Jõhvi tuleõnnetuid abistama

Abistamiseks tuleb kasutada kõige kiiremat ja lühemat teed

Jõhvi linna tabanud raske tuleõnnetuse ohvrite abistamiseks on ERÜ rakendanud oma organisatsiooni ülemaalises ulatuses. Tuleõnnetute jaoks on ERÜ juba kohale toimetanud ja välja jaganud ladudes olnud aineid ning esemeid. Sellega on kannatanuile saadud aada aga ainult esimest abi, kusjuures nende tõhusamaks abistamiseks on tarvis ulatuslikum abistamisaktsioon ning kõikide rahvuskaaslaste appiruttamine. ERÜ poolt on abistamisaktsiooni läbiviimiseks ellu kutsutud vastavad punktid kõikide piirkonnajuhtide juures, samuti vallavalitsustes, ühiskauplustes, ühispankades ja muudes käidavamates kohtades. Tuleõnnetute heaks võetakse neis punktides vastu igasuguseid hädavajalikke riietus- ja majapidamisesemeid. Suurema tähtsuse omavad riietusesemed, jalanõud, igasugused majapidamistarbed jne. Annetatud esemete vastuvõtupunktid toimetavad annetused edasi võimalikult kiiresti, kuna tuleõnnetute abistamine on äärmiselt kiireiseloomuline. Esemete edasisaatmiseks palutakse kasutada kõiki olemasolevaid võimalusi, kusjuures on oluline, et annetused jõuaksid Jõhvi kõige otsemat teed. Esemete edasisaatmisest kohtadelt tuleb informeerida samaaegselt vastavat ERÜ ringkonnaametit. Annetuste saatmiseks Jõhvi tarvitatagu aadressi — Ain Talma, Jõhvi Ühispank. Annetuste kogumisel aitavad kogu oma jõuga kaasa ka Omakaitse, Eesti Kutsekogud ja teised ulatuslikumad organisatsioonid.

Abistage Jõhvi tulestkannatanuid

Jõhvi linna on tabanud raske tuleõnnetus, mille puhul jäi peavarjuta ca 800 inimest. Samuti hävis tules kannatada saanuil kogu vallasvara — riided ja majapidamistarbed. Nende abistamiseks toimub ERÜ kaudu abistamise kiiraktsioon. Abistamiseks vajalikud oleksid esmajoones riided, pesu, jalanõud, majapidamistarbed jne. Annetuste vastuvõtuks on avatud ERÜ Viljandi Ringkonnas annetuste vastuvõtupunktid vallavalitsustes, meiereides, ERÜ piirkonnajuhtide juures ja teistes käidavates kohtades. Viljandi linnas võetakse annetusi vastu ERÜ Viljandi Ringkonnaametis Väiketuru tn. 1-a iga päev töötundidel. Annetusi vastuvõtu punktides võetakse vastu kuni 1. sept. s. a.

Pidulik majade tagasiandmine Põltsamaal

Maavanem Sassian andis kinnisvarad üle kuuele Põltsamaa majaomanikule

Pärnu piirkonnakomissari ülesandel teostas Viljandi maavanem J. Sassian eile Põltsamaal majade tagasiandmist kuuele Põltsamaa majaomanikule. See pidulik toiming leidis keskpäeval aset Põltsamaa linnavalitsuse ruumes, kuhu kinnisvarade üleandmise ürikuid olid vastu võtma ilmunud kõik asjasse puutuvad majaomanikud. Oma endised kinnisvarad said tagasi valitseemiseks ja kasutamiseks järgmised isikud: Johannes Põderson — kinnisvarad K. Pätsi tn. 9 ja 25; Ernst Vakar — kinnisvara Veski tn. 13-a; Anna ja Ants Jaanised — kinnisvara Tartu tn. 1; Karl Kondas — kinnisvara Tartu tn. 14 ja Jaan Alliksaar — kinnisvara Tallinna 12.

Noorte spordijuhtide laagris innukas töö

Koitjärvel kõlab võimas laul, õpitakse rahvatantse

Asja lõppesid Koitjärvel noorte spordijuhtide õppelaagris nii kursused kui ka võistlused. Eesti Noorte peastaabi korraldusel toimunud õppelaagrid tähistavad ühtlasi noorte spordikooli algust, kuna tegevus tõotab jatkuda samas ka talvel talispordi harrastusis. Laagris viibis 30 noort sportlast igast kodumaa nurgast. Laagri juhiks on Eesti Noorte peastaabi II osakonna juhataja A. Tarem, kuna lektoreina teotsesid H. Michelson ja E. Illaru, viimane ühtlasi laagri komandandina. Laagri õppetegevuse peaõhk lasus ujumisel, kergejõustikul ja mängudel. Ühtlasi võeti läbi ka Eesti Noorte tegevuse praktiliste oskuste ja üld-organisatsioonilised küsimused praktilisel ja näitlikul viisil.

Laagris viibis paaril päeval ka Eesti spordijuht Jüri Lossman, jagades näpunäiteid oma kogemustest kergejõustiku alal, lüües kaasa ka ümber järve jooksul, millest kogu laagri koosseis ühes juhtkonnaga osa võttis. Lossmann jooksu lõpetades märkis, et ei olevat veel soojaks saanud, oleks pidanud enne jooksu mõned korrad ümber järve ära jooksma.

Vaatamata kehvale spordiväljakule, näidati katsetes küllaltki häid tulemusi. Silmapaistvaid tagajärgi saavutasid:

60 m jooks — J. Jürisalu (Lääne) 7,4. 60 m tõkkejooksus — A. Kask (Tartumaa), O. Kopvillem (Viru) ja H. Palo (Pärnu) — 10,7. Ümber Paukjärve jooksus — A. Luuse (Tartumaa) — 5.22,0. Kaugushüppes A. Kask (Tartumaa) — 5,49. Kõrgushüppes H. Palo (Pärnu) — 1,65, kuulitõukes — 14,38. Individuaalselt saavutas esikoha punktidega H. Keskküla (Tallinn).

Peale selle võisteldi paljudel aladel, millistest huvitavamaks kujunes traditsiooniline Koitjärve regatta. Vetelpääste kursustel sooritas kursusekatsed kolmandik laagri koosseisust.

Laagri lõpu-lõkkeõhtul ütles lõpusõnad laagrijuht A. Tarem. Järgmisel päeval lõpp-paraadil jagati kursuslastele tõendeid ja märke, samuti ergutusauhindu tubliduse, käitumise ja tagajärgede eest.

Praegu elab Koitjärve kultuuri-alade laagri tähe all, millest osa võtavad samuti 30 noort üle kogu maa. Eriti innukalt õpivad noored rahvatantse Ullo Toomi juhtimisel, kuna laulmist juhivad pr. A. Sõmer ja A. Nigol. Ka joonistamisele, käsitööle ja teistele rahvuskultuurilistele aladele on pööratud tähelepanu. Isegi laagri elamute ümbrus on kaunistatud ornamentaalselt. Muidugi võetakse ka selle laagri tegevuses läbi Eesti noorte põhilisi harrastusi praktiliste oskuste alal, nagu raietööd, maastiku-tegevus, matk, praktilisi rakendusharrastusi jne. Esmaspäeval külastasid laagrit Kindralkomissariaadi noortevolinikud Bogun ja Jondral ning Peastaabi ülem G. Kalkun, kes jälgisid laagri õppetegevust ja eriti lõkkeõhtu mitmekesiseid kultuurilisi ettekandeid suure huviga.

Kultuuri-alade õppelaager kestis 7. augustini. Viimase õppelaagrina toimub Koitjärvel Eesti noorte tütarlaste juhtide õppelaager, algusega 15. augustist kuni 21. augustini. Sellega lõpeb ka tänavune õppelaagrite periood.

Loomakasvatustegelaste päevad Abjas

Põllutöö direktooriumi loomakasvatuse valitsuse korraldusel toimusid eile ja täna Abja vallas Saapa talus tööjõudude kursused ja suvepäevad. Nimetatud päevad avas eile loomakasvatuse valitsuse juhataja mag. agr. A. Kivimäe. Kindralkomissariaadi poolt tõi tervitusi dr. Dermann. Referaatidega esinesid loomakasvatuse valitsuse nõuande talituse juhataja agr. Selja, loomakasvatuse valitsuse juhataja mag. agr. Kivimäe, tõuseltside sekretärid, maakonna veisekasvatuse konsulendid ja teised. Eile tutvuti Saapa talus asuva esimese klassi friisi tõukarja sugulavaga ja eeskujuliku majapidamisega.

Täna tutvusid koosolijad lähedal asuvas Palu talus oleva esimese klassi punase tõu karja sugulavaga ja majapidamisega. Samas toimus veel punase tõu karja seltsi korraldusel noorkarja vaatlus.

Päevadest võttis osa üle 30 isiku.

Pimendamise aeg

Pimendamise aeg on:

8. 8. — 14. 8. 43	pimendamine	kl.	20.45—04.05
15. 8. — 21. 8. 43	„	„	20.25—04.20
22. 8. — 28. 8. 43	„	„	20.10—04.35
29. 8. — 4. 9. 43	„	„	19.50—04.50
5. 9. — 11. 9. 43	„	„	19.30—05.05
12. 9. — 18. 9. 43	„	„	19.10—05.20
19. 9. — 25. 9. 43	„	„	18.50—05.35
26. 9. — 2. 10. 43	„	„	18.35—05.50

ÜLESKUTSE

„Õhukaitse vajab õhurünnakute ajal ja pärast seda telefoni, seepärast ärge pidage siis mingeid erakõnesid".

Telefoni kasutamisest õhualarmi korral

Senised kogemused on näidanud, et õhurünnakute ajal ja pärast seda olid kõik telefoniliinid kinni erakõnede tõttu. Kuna õhukaitse vajab sel ajal telefonivõrku korralduste edasiandmiseks ablethmise teostamiseks, siis ei ole erakõned sel ajal lubatud.

Õhukaitse vajab õhurünnakute ajal ja pärast seda telefoni, seepärast ärge pidage siis mingeid erakõnesid.

Kordamisfilme kinodes

Kohalikes kinodes demonstreeritakse sel nädalal juba varemini Viljandis nähtud linastusi. „Tähes" jookseb „La Habanera" Zarah Leanderiga — film, mille muusikaline ja mängulinegi külg on küllalt nauditav selleks, et linastust mõne aja tagant uuesti jälle vaadelda., ‚Glorias" jookseb omapärane bravuurjant „Florentsi ölgkübar", mille lavastajaks on praegune filmikunsti professor W. Liebeneiner. Selles jandis, kus kandev osa Heinz Rühmannil, on sihilikult näidatud, kuidas ansambliterviklikkus võib püsida ka äärmiselt tugeval ülemängimisel. *A. S.*

Kuidas koristada sinepit

Kevadel varakülvatud sinepipõldudel on sinep juba valmimas. Igal põllupidajal tuleb jälgida oma põllul õigeaegselt sinepiseemne valmimist, et ei tekiks hävimist ja varisemist hooletuse läbi. Sinep kui õlitaim, nõuab hoolt koristamisel, mis vajalik, et seemnesaak oleks suur ning tasuks end põllupidajale kui ka rahvamajandusele kasulikult. Kui täpselt jälgida seemnevalmimist ja õigeaegselt seda koristada, siis saagi juures kaduprotsenti peaaegu ei ole.

Kuidas jälgida sinepi valmimist põllul?

Sinepi valmimisel muutub sinepipõld värvilt tumepruuniks ja tera kaunas omandab rohekaskollase värvi ja läheb kõvaks. Nähe on samasugune, kui teiste kaunviljade juures. Peab aga hoolsalt jälgima, et sinepiseeme oleks ühtlaselt küps kaunas ja ei saaks liig roheliselt ära lõigatud, silmaspidades, et sinep nii kergelt ei va[illegible] ja sellega tema enneaegset pudenemist karta ei ole. Lõikust sinepikoristamisel võib läbi viia niidumasinaga või käsitsi niitmisega. Lõigatud sinep tuleb panna kuivama kärbistele või redelitele. Masindamine käib harilikus korras rehepeksumasinaga, nagu teiste põldviljade juures. Põllult ära vedades sinepil tuleb veovankri põhjale panna riided ehk kotid, et seemned ei variseks veo juures maha.

Soovitav on, et kärbistel või redelitel kuiv sinep, kui õlitaim, saaks varakult masindatud ega jääks mitte vihma kätte kopitama ja mädanema. Kui masindamine pole kohe võimalik, sel korral tuleks sinep vedada varju alla küüni.

Täpsemate juhiste ja nõuannete saamiseks pöörduda vajaduse korral põllum. konsulendi poole.

Toetusi Tartumaa rahvamajadele

Rahvakasvatuse Peavalitsuse poolt on määratud Tartumaa rahvamajadele toetust kokku 6.470 riigimarka.

Toetust saavad Avinurme tuletõrjeühingu rahvamaja 570 riigimarka, Voore rahvamaja 400, Torma rahvamaja 1.000, Elva-Hellenurme rahvamaja 1.000, Sadala rahvamaja 800, Saadjärve rahvamaja 300, Veski-Maaritsa rahvamaja 800, Võnnu-Nõunese rahvamaja 300, Kuuste rahvamaja 300, Kuuste-Haaslava rahvamaja 200 ja Meeksi rahvamaja 800 riigimarka.

Raadio-saatekava

PÜHAPÄEVAL, 15. AUGUSTIL 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Hommikukontsert (ülek. ja hpl.). 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Päevauudised. 7.30 Põllumeestele: Tubaka koristamine ja kuivatamine (Tubakakeskuse juhataja Aleksander Haavaniit). 7.45 Helisevad hommikutervitused (mgn. ja hpl.). 8.45 Landesdienst Ostland. 9.00 Väikesed palad, mis meid rõõmustavad (hpl.). 10.00 Päevauudised saksa keeles. 10.10 Jumalateenistus Kaarli kirikust. Jutlustab õp. Artur Soomre. 11.30 Eesti sümfooniline muusika (hpl.). 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (mgn. ja hpl.). 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.15 Landesdienst Ostland. 14.30 Lastele: „Kuidas Enn ja Jaan olid mesinikud", Jüri Parijõe jutuke. 14.45 Hea tuju duuris ja mollis (mgn.). 15.45 „Vikingiveri", Friedebert Tuglase humoresk. 16.00 Kirev saade sõnas ja muusikas (ülekanne Berliinist). Vaheajal kell 16.45 päevauudised ja saatekava ülevaade. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 18.00 „Pusta jutustab", sõnalismuusikaline saade. 18.45 Tuhat lõbusat nooti (hpl.). 19.15 Vanu tantsuviise (Oskar Kallis, lõõtspill, ja Eduard Kärk, kannel). 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Õhtukontsert (Franz Holetschek, klaver, ja Riia ringhäälingu suur orkester prof. Janis Medinši juhatus). Ülekanne Riiast. 21.00 Päevauudised. Järgnevalt saatelõ[illegible]

ESMASPÄEVAL, 16. AUGUSTIL 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülek.). 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Hommikumuusika (ülek. Berliinist ja Frankfurdist). 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25 Saatepaus. 11.30 Lõbusaid pisiasju (mgn. ja hpl.). 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (Riia ringkonnapolitsei puhkpilliorkester Janis Rabe juhatusel, Riia Ringhäälingu ajaviiteorkester Verners Taube juhatusel, Eriks Eksi kvartett ja hpl.). Ülekanne Riiast. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.20 Väike meloodia (mgn. ja hpl.). 16.00 Muusika pärastlõunaks (Riia ringhäälingu ajaviiteorkester Fritz Diederichi juhatusel). Ülekanne Riiast. 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 17.15 Solistide kontsert (Milda Langenfelde, laul, Arvids Ciemiņš, tšello, ja Viesturs Bišers, klaver). Ülekanne Riiast. 18.00 „Hauast pääsnu jutustus", lugu Viljandi vabastamise päevilt 1941. a. (Koguteosest „Eesti rahva kannatuste aasta I"). 18.15 Eesti laule (hpl.). 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.00 Loengutesari „Meie armi[illegible] (ülek saksa keeles). 19.15 Rindereportaaže (ülek. saksa keeles). 19.30 Muusika (ülek.). 19.45 Poliitiline loeng (ülek. saksa keeles). 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Saksa sõduri tund (Tantsuviise heliplaatidelt). 21.00 Päevauudised. Järgnevalt saatelõpp.

Väljaandja: Kirjastus-„Eesti Ajaleht"
Trükitud „Sakala" trükikojas.

Majateenijad võivad siirduda tööle Saksamaale

Asja aegas uuesti majateenijate-naistööjõudude registreerimine, kes tahavad vabatahtlikult asuda tööle Saksamaale.

Isikud, kes on huvitatud Saksamaale tööle siirdumisest, peavad pöörduma kohaliku tööameti poole, kust saab lähemaid teateid töötingimuste ning muude sellega seoses olevate küsimuste üle.

Töö- ja kohalesõidu tingimuste kohta võib üldiselt märkida järgmist:

Reis Saksamaale toimub ühistranspordis, transpordijuhi ja hooldajate juhtimise ja hoole all.

Sõit toimub erivaguneis või erironges, nii et igaühele on garanteeritud istekoht ja ei tarvitse sagedasti ümber istuda. Sõidukulusid töökohtadesse ei tasu tööle asujad. Niipalju kui võimalik, hoolitsetakse ka sooja toidu eest teekonnal. On siiski hea, kui varustatakse end 4—5-päevase toiduga, kuna võib juhtuda, et rong hilinemise tõttu jaamades peatuda ei saa.

Pesu ja üldiselt rõivastus, samuti ka jalanõud, mida vajatakse, tuleb kaasa võtta. On soovitav kaasa võtta ka mõni riidepuu.

Saksamaal töötab praegu miljoneid uusi töölisi kogu Euroopast. Loomulikult on võimatu neile kõigile uut varustust muretseda. Tuleks hoolitseda ka selle eest, et tarviduse korral oleks võimalik oma rõivaid ise parandada.

Millised dokumendid on vajalikud, teatab Tööamet. Igal juhul tuleb end õigeaegselt varustada kodumaa asutusist väljaantud ja kehtiva isikutunnistusega või mõne muu isikutunnistust asendava dokumendiga. Kes üksinda reisib, peab omama erilist läbipääsuluba. Ühistranspordis hoolitseb selle eest Tööamet. Väljasõiduks tuleb hankida teateid kohalikust Tööametist, millised dokumendid on tarvilikud, et ei tuleks asjatuid arusaamatusi.

Saksamaal tuleb isikutunnistust (või isikutunnistust asendavat dokumenti) alati endaga kaasas kanda, et oma isikut tõendada.

Iga välismaalasest tööline peab end pealeselle Saksamaal oma töökohal politseis registreerima, samuti peatus- ja tööloa muretsema.

Majutamisküsimus majateenijail on eriti lihtne, kuna teenijatetuba ja ühtlasi toit antakse tööandja majas. Majutamise ja toidu kõrval saab veel töötasu võrdselt saksa majateenijate tasuga. Tasu on erinev, olenedes vanusest, vilumusest ja oskusest majapidamises. Berliinis ja Brandenburgi provintsis on maksev järgmine kuutasu:

16—18-aastastele majateenijaile Rmk. 22—30; 18-aastastele eriliste oskusteta majateenijaile Rmk. 22—40; 18-aastastele eriliste oskustega majateenijaile Rmk. 25—55.

Haiguse, invaliidsuse ja tööõnnetuste puhuks on töötajad kindlustatud ühel alusel saksa tööjõududega. Kindlustusmaks on väike ja peetakse kinni tööandja poolt teie tasust, kui see mitte täielikult või osaliselt tema kanda ei jää.

Maksud töötasult on võrdsed saksa majateenijate omadega. Väiksemad sissetulekud on maksuvabad. Samuti tuleb igaühel oma teenistusest tasuda osamaksu Saksa Töörindele, kes töötajat kaitseb, õigustab ja pakub talle vabadel õhtutel vaheldust ja meelelahutust.

Kes kokkuhoidlik on, võib oma kokkuhoitud raha koju saata. Niisugused rahasaadetised on võimaldatud piiramatus suuruses. See on võimalik ainult Saksa Riigiposti kaudu, kusjuures abistavad tööandjad ja Tööamet. Keelatud on aga saata Saksa rahatähti kirjades või pakkides.

Kirjavahetus ei ole piiratud, vaid kodumaale võib kirjutada nii tihti kui soovitakse. Sama on maksev kirjade kohta kodumaalt. Ka pakkide saatmine on võimalik. Seega võib lasta puuduvaid esemeid järele saata.

Ametlikke teateid

TEADAANNE

Tankimargid bensiinile, gaasiõlile ja valgustusõlile, samuti nagu mootorõlidele ja automäärdeõlile.

Praegu kehtiva tankimismarkide seeria H (3. veerandaasta) ja kõigi järgnevate seeriate suhtes tähistatakse 10-päevane maksuse tähtaeg. Tankimismarkide seeria H on maksev kuni 30. septembrini 1943 ja nad kaotavad maksvuse 1. oktoobril 1943.

Erandid pole ühelgi juhul lubatud.

Tallinn, 20. juulil 1943.

Kindralkomissar Tallinnas
ülesandel Hohenlohe.

TEADAANNE

Teatame, et käsitööstürite avaldused juulikuu kontingendist valgustus-, kütte- ja määrdeõlide saamiseks on otsustatud ja avaldused ostulubade väljastamiseks edustatud käsitöösturi elukoha omavalitsusele.

Ostuloa kättesaamiseks tuleb kohalikule linna- või vallavalitsusele esitada käsitöösturi tunnistus ja käsitöösturi osturaamat. Neil, kes taotlesid mootorpetrooleumi saamist, tuleb lisaks eelmärgitud tõendistele esitada veel kütte- ja määrdeõlide kasutamise raamat.

Arusaamatuste vältimiseks juhime käsitööstürite tähelepanu sellele, et avaldused õlide saamiseks tulevad endiselt esitada otseselt Maavalitsusele, kus toimub nende otsustamine selleks otstarbeks vabaks antud kontingentide piires.

Viljandis, 12. augustil 1943. a. nr. 860.

Viljandi Maavalitsuse
Majandusosakond.

PEOD

Spordiselts „SAKALA" Tuhalaane osakond korraldab 15. augustil kell 15 „Muri" spordiplatsil **Tuhalaane meistervõistlused kergejõustikus.**

Tänassilma Vabat. Tuletõrje komp. korraldab pühap., 15. aug. 1943. a. Tänassilma rahvamajas **PEO.** Võistlused tuletõrje aladelt. Näidend: „Hirmuöö Veskimäel". Rahvatantse, ballett „Estonia" tantsijanna pr. Kaasik'ult. Peo algus kell 20. Võistluste algus kell 16.

Juhatus.

Pikaldase raske haiguse järele uinus igavesele unele minu armas abikaasa ja meie hää isa

Hans Rennit

sünd. 7. aug. 1878, surn. 11. aug. 1943.

Tema põrmu mulda sängitamisest Paistu kalmistul 15. aug. s. a. kell 14.00 palume kõiki sugulasi ja tuttavaid osa võtta.

Abikaasa ja tütred.

Perekond Einla.

Pika, raske haiguse järele lahkus meie keskelt

Amilda Jürgen

sünd. 16. okt. 1913; surn. 11. aug. 1943.

Matmine 16. aug. kell 4 Suure-Jaani kalmistul.

Mälestavad sügavas leinas: isa, vend, kasuema, onud, tädid ja teised omaksed.

Perekond Kalamid.
E. Laursoo ja kaasteenijad.

Kaugel võõrsil langenud Eesti leegionäri

ALFRED ILVES't

sünd. 3. sept. 1925; lang. 30. juulil 1943

Mälestavad tröostimata leinas:
kurb ema, õed ja vennad.

Tädi ja tädimees.

Südamlikem tänu kõigile, kes meie armsa tütre, õe, vennatütre ja õetütre HELBE PÄRNITSA viimsele puhkepaigale saatmisest osa võtsid. Eriline tänu Metsküla koolijuhatajale ja õpilasperele, kes tema ärasaatmist lauludega kaunistasid. Leinajad omaksed.

TÖÖPAKKUMISED

Vanainimene leiab kerget teenistust maal ametniku perekonnas. Küsida Jakobsoni t. 38 A. Labi'lt.

Vajatakse tallu **karjast ja tüdrukut.** Läbi rääkima tulla esmaspäeval, 16. skp. kella 12—14 Põlluseltsi hooviméhe juurde.

Puiatu lastekodu vajab kohe lastekasvatajat, perenaiseabi, talitajat, pesijat ja ajutiseks naisrätsepat. Samas lastekodu talus vaja karjatalitajat.

Majateenijad, kes soovivad asuda teenistusse Saksamaale, võivad end registreerida kohalikes tööameteis. Registreerida tuleb end 14 päeva enne vastavat ärasõidutähtaega.

Järgmised ärasõidutähtpäevad on: 30. august, 20. september ja 11. oktoober 1943. Ärasõit toimub Tallinnast.

KORTERIOTSIMISED

Kahetoaline korter vahetada kahetoalise ehk ühetoalise köögiga korteri vastu.

Posti tn. 44-a—3.

OSTETAKSE

Kuri koer. Kirjad slt. „Koer".

Põrsaid, loaga või ilma. Teatada Luiki apteeki.

E. Rotberg.

Saksa sõjaväeüksus ostab uue ehk hästihoitud **õmblusmasina.** Pakk. slt. „Õmblusmasin".

MÜÜAKSE

Märgelement raadioanood. Rm. 25. Tartu tn. 83

H. Kerbis.

MITMESUGUST

6 a. **märahobune vahetada** väiksema hobutõu 1—2 a. sälu vastu. Pakk. saata slt. „Sälg".

M. must **uur** ketiga **kaotatud** 5. aug. 1943. a. Viljandis surnuaiast jaamani. Mobil. mehe mälestus. Ausat leidjat palun vaevatasu eest teatada: S. Arokäe, Videviku 25—5. Tallinn.

Paaritatud 4 a. mära **vahetada** 2 a. märavarsa vastu. Teatada Mustla, Õnne 3. Lõhmus.

Hoiatan seda isikut, kes võttis 11. skp. kell 21.25 jaama perroonilt jaama kontori lahtise akna alt jaamakorraldaja jalgratta ja kihutas sellega linna suunas. Palun jalgratas 2 päeva jooksul leiubüroosse ära tuua. Sõitja on ühe jaama naisametniku poolt Vaksali tänaval tähele pandud ja tuntud, kui see temast tikuvabriku kohal mööda sõitis.

Kaotatud jalgrattapump (nikkel) 5. aug. Kupu talust läbi Paistu alevi Kärstna poole 16—17 kilomeetri postini. Ausat leidjat palun seda ära tuua vaevatasu eest Viljandi, Lutsu Jahuveskisse.

J. Tubk.

VILJANDI LINNA VARUSTUSAMET tunnistab kehtetuks järgmised Viljandi Linnavalitsuse poolt väljaantud toidukaardid:

22. perioodi elatistarbeainetekaardid: Peeter Kohver'ile, Johan Larm'ile, Evald Rohtla'le, Magda Rohtla'le, Vello Rohtla'le, Kaldi Rohtla'le. 20.—23. perioodi tubakakaardid: Jaan Pikas'ele, Johan Sirva'le, Jüri Tamm'ele. 23. perioodi rasketööl. lisatoiduainetekaart. Evald Rohtla'le. Loetletud kaartide kasutamine on karistatav.

Linna Varustusamet.

TEADAANDED

ERÜ Viljandi Ringkonna-amet palub kõiki asutusi, ettevõtteid ja isikuid, kes annetades ERÜ'le teostasid sissemakse Eesti Panga Viljandi Osakonda ERÜ arvele nr. 250 alates 15. aug. s. a. teha sissemaksud Viljandi Ühispanka ERÜ arvele nr. 1262.

Samuti palun kõigis teistes pankades ERÜ'le laekuvad tulud üle kanda Viljandi Ühispanka ERÜ a-le ilma erilist korraldust ootamata.

Viljandis, 13. augustil 1943. a.

(J. KODRES)
ERÜ Viljandi Ringkonnajuht aset.

ÄRIKUULUTUSED

Teatan lugupeetud ostjaskonnale, et avan esmaspäeval, 16. aug. s. a. era-segakaupluse Tänassilma Kalmetul endistes ruumes.

Austusega Martha Madisson.

Kuulutusi „SAKALASSE" võetakse vastu leheilmumise päeval kuni kella 10.00. Soovitav on kuulutused juba leheilmumise eelpäeval ära anda.